Samenvatting

Als verdwijnt wat ons beschermt

Hoe de bescherming van onze gezondheid, veiligheid, privacy, natuur, milieu en klimaat steeds verder wordt teruggedrongen in Europa

Europese wetten beschermen wat voor mensen van grote waarde is: hun gezondheid, veiligheid, leefomgeving en natuur. Sinds 2024 heeft de Europese Commissie een reeks wetgevingspakketten gepresenteerd, waaronder tien Omnibussen. De Commissie introduceert deze pakketten onder het mom van 'vereenvoudiging' van regelgeving en het versterken van het Europese concurrentievermogen, terwijl de gevolgen veel verder reiken. Ze leiden tot deregulering en het verlagen van bestaande beschermingsnormen, met negatieve gevolgen voor mens en milieu.

Aan de hand van tien concrete voorbeelden laten we in dit rapport zien wat er op het spel staat wanneer bestaande bescherming wordt afgezwakt. Dit doen we op het gebied van schadelijke stoffen, arbeidsrechten, digitale privacy, natuur, milieu en klimaat. Juist de breedte laat zien dat het niet om losse dossiers gaat, maar om een bredere tendens in Europa die mensen, werknemers én onze leefomgeving raakt.

Niet alleen de inhoud, ook het proces staat onder druk

De voorstellen roepen zorgen op over de zorgvuldigheid en democratische legitimiteit van de Europese besluitvorming. Wetgeving wordt in hoog tempo aangepast en impact assessments, die de mogelijke gevolgen van wijzigingen in kaart moeten brengen, blijven geregeld achterwege. Waar een selecte groep bedrijven uit de chemische industrie, de olie- en gasindustrie en de technologiesector veelvuldig worden geraadpleegd, hebben maatschappelijke organisaties, vakbonden en andere vertegenwoordigers van het publieke belang steeds minder mogelijkheden tot inbreng.

Deregulering lost bovendien niet de problemen op die ermee worden aangepakt. Knelpunten ontstaan vaak bij de uitvoering, bijvoorbeeld door capaciteitstekorten, trage vergunningverlening of gebrekkige handhaving. Het verlagen van beschermingsnormen neemt die problemen niet weg, maar kan wel nieuwe maatschappelijke risico's en kosten veroorzaken.

Tegelijkertijd tonen verschillende onderzoeken aan dat veel bedrijven juist behoefte hebben aan stabiele en voorspelbare regelgeving om te kunnen investeren in innovatie en verduurzaming. Voortdurende wijzigingen ondermijnen die zekerheid en kunnen duurzame koplopers benadelen.

Oproep: bescherm wat ons beschermt

Nederland heeft binnen de Europese Unie de mogelijkheid én de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan het behoud van sterke bescherming. Deregulering mag geen doel op zich worden. De inzet moet zijn om wetgeving beter te laten werken, zonder af te breken wat mensen, werknemers, consumenten en onze leefomgeving beschermt. We roepen daarom het kabinet en Nederlandse politici op om:

1. **Bescherming te behouden en te versterken.** Bied weerstand aan voorstellen die de bescherming van gezondheid, veiligheid, privacy, werknemers, consumenten, natuur, milieu en klimaat verlagen.
2. **Uitvoeringsproblemen aan te pakken.** Verbeter de toepassing, handhaving en uitvoering van bestaande wetgeving in plaats van beschermingsnormen te verlagen.
3. **Zekerheid en voorspelbaarheid te bieden.** Zorg voor stabiele regelgeving die investeringen, innovatie en duurzaam ondernemerschap ondersteunt.
4. **Zorgvuldige en transparante besluitvorming te waarborgen.** Houd vast aan volwaardige impact assessments, voldoende tijd voor publieke inspraak en een evenwichtige betrokkenheid van alle belanghebbenden.
5. **Bescherming expliciet mee te wegen in Europese besluitvorming.** Beoordeel de gevolgen van wetswijzigingen voor mens en milieu en neem deze mee in de Nederlandse positie in de Raad.
6. **Inspraak voor maatschappelijke organisaties, vakbonden, getroffen gemeenschappen en andere vertegenwoordigers van het algemeen belang** te garanderen door hen op een zinvolle en evenwichtige manier te raadplegen en te betrekken.